

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio CXXXVI. De patientia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

mentis * relative dñr. Vnde cum dñ, quod parvū fīcū intēdīt aliquid parvū facere, intelligentia est in comparatione ad genus operis qd̄ facit: in quo qd̄ parvū & magnum pōt attendi dupl. Vno modo, ex parte operis siendi: alio modo, ex parte sumptus. Magnificus ergo principiaſt intēdit magnitudinem operis, secundario intendit magnitudinem sumptus, quam nō uitat, ut faciat magnū opus. Vñ & Phil. dicit in 4.Eth. * qd̄ magnificus ab equali sumptu opus facit magis magnificū. Parvificus autē ecōferro, principiaſt qd̄ intēdit partita ūtūtus. Vnde & Phil. dicit in 4.Eth. * qd̄ intēdit quātū minimum consumat: ex consequenti autē intēdit parvūtē operis, quā. Non recūſat, dummodo parvū sumptus faciat. Vnde Phil. dicit B. ibidē, * quod parvificus maxima cōfūmēs in parvū. qd̄ nō vult expendere, bonū p̄dit. s. magnifici operis. Sic ergo pater qd̄ parvificus deficit a p̄portione, qd̄ debet esse fīm rōnem inter sumptus, & opus. Defectus autē ea quod est secundum rationem, cauſat rationem uitii. Vnde manifestū est, quod parvificus uitium est.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod magnificentia dicitur esse ex eo quod facit magnū opus: non autem ex eo quod in sumptu excedat proportionem operis. Hoc enim pertinet ad uitium, quod opponitur parvificantia.

AD SECUNDVM dicendum, quod sicut Phil. dicit in 2.Rheto. * Timor facit consiliatius: & ideo parvificus diligenter ratiocinij intendit, qui inordinate timet bonorum suorum cōsumptionem, et in minimis. Vnde hoc non est laudabile, sed vitiosum & uituperabile: quia non dirigit affectum suum secundum rationem, sed potius rationis uitium applicat ad inordinationem sui affectus.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut magnificus cōuenit cum liberali in hoc, qd̄ p̄pote & delectabiliter pecunias emittit: ita et parvificus conuenit cū illiberali, sive avaro in hoc, qd̄ cū tristitia, & tarditate expensas facit. Differt autē in hoc, quod illiberalitas attendit circa cōfūmēs sumptus: parvificantia autē circa magnos sumptus, quos difficili⁹ est facere. & ideo minus uitium est parvificantia, qd̄ illiberalitas. Vnde Phil. dicit in 4.Ethico. * quod quātū parvificantia & uitium oppositum sint malitia, non tamen opprobria inferunt, quia nec sunt nocua proximo, nec sunt ualde turpes.

ARTICVLVS II.

Vtrum parvificantia aliquod uitium opponatur.

AD SECUNDVM sic proceditur. Vñ quod parvificantia nullum uitium opponatur. Paruo non opponitur magnum: sed magnificentia nō est uitium, sed virtus. ergo parvificantia nō opponitur uitium. ¶ 2. P̄t. Cū parvificantia sit uitium ex defectu, ut dictum est, * ut qd̄ si aliquod uitium esset parvificantia oppositum, qd̄ cōfūseret solū in superabūdāti cōsumptione: sed illi qui cōfūmēt multa, ubi pauca cōfūmēt oportet, cōfūmēt panca ubi multa oportet cōfūmēt, ut dicit in 4.Ethico. * & sic habent aliquid de parvificantia, non ergo est aliquod uitium parvificantiae oppositum.

¶ 3. P̄t. Moralia fortūtū spēcie ex fine, utdiūtū est: * sed illi qui superflue cōfūmēt, hoc faciunt causa ostentationis dūtūtarum, ut dñ in 4.Ethico. * hoc autē pertinet ad inanem gloriam, quē oppōnit magnanimitati, ut dictum est, * ergo nul-

A lūm uitium parvificantiae opponitur.
Sed contra est authoritas Philo, qui in 2. & 4. Ethico. p̄ponit magnificentiam medium duorum oppositorum uitiorum.

RESPON. Dicendū, qd̄ paruo opponit magnū. Parvum autē & magnum relative dicitur, vt diētū est. * Sicut autē contingit sumptu esse parvū per cōparationem ad opus, ita ēt contingit sumptu esse magnū in cōparatione ad opus, ut iſ. exceedat proportionē, quā esse debet sumptus ad opus fīm regulam rōnis. Vnde manifestū est qd̄ uitio parvificantiae, quia aliquis deficit à debita proportione expensum ad opus, intendens minus expendere qd̄ dignitas operis requirat, opponitur uitium quo aliquis diēta proportionem excedit, vt. s. plus expendat, qd̄ sit operi proportionatum: & hoc uitium Græce quidem dñ banaūia a furno diēta, quia videlicet ad modum ignis qui est in furno oia cōsumit. Vel dñ apy rocalia. i. sine bono igne, quia ad modum ignis oia cōsumit non propter bonum. Vñ latine hoc uitium potest nominari consumptio.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod magnificentia dicitur esse ex eo quod facit magnū opus: non autem ex eo quod in sumptu excedat proportionem operis. Hoc enim pertinet ad uitium, quod opponitur parvificantiae.

AD SECUNDVM dicendum, qd̄ idē uitium cōtrariatur virtuti, qd̄ est in medio, & cōtrario uitio. Sic ergo uitii cōsumptionis opponit parvificantiae in eo, qd̄ excedit in sumptu operis dignitatē, expensis multa, vbi pauca oportet expēdere. Opponitur autē magnificentia ex parte operis magni qd̄ p̄cipue intendit magnificus, inquantū. s. vbi oportet multa expendere, nihil, aut paucum expēdit.

AD TERTIVM dicendum, qd̄ consumptio ex ipsa specie actus oppōnit parvifico, inquantū transcedit regula rōnis, à qua parvificus deficit. Nihil tñ prohibet, quin ad hocād finē alterius uitij ordinetur, puta, inanis gloria, vel cuiuscumque alterius.

QUÆSTIO CXXXVI.

De Patientia, in quinque articulos diuisa.

¶ Super Questionis
136. Articulum primum.

DE INDE considerandum est de patientia. ET CIRCA hoc queruntur quinque.

- ¶ Primo, Vtrum patiētia sit virtus.
- ¶ Secundo, Vtrum sit maxima virtutum.
- ¶ Tertiō, Vtrum possit haberi sine gratia.
- ¶ Quartō, Vtrum sit pars fortitudinis.
- ¶ Quintō, Vtrum sit idem cū longanimitate.

ARTICVLUS PRIMVS.

Vtrum patientia sit virtus.

AD PRIMVM sic procedit. Vñ qd̄ patientia non sit virtus. Virtutes n.p̄fectissime sunt in patria, ut Augus. dicit in 4.de Trin. * sed ibi non est patientia, qd̄ nulla sunt ibi mala tolerantia. Secunda Secundæ S.Thomæ.

Li. 2. c. 7. &
Li. 4. c. 2. t. 5.

Art. preced.

Parvovia

Infrā art. 5.
cor. & in-
fra. 128. co.

Li. 14. de tri-
c. 9. t. 3.

SS 2 tus

QVAEST. CXXXVI.

ARTIC. I

tus conseruat bonum rōnis contra tristitia; & sic per hoc medium non probatur q[uod] ultra alias virtutes sit necessaria patientia. Tertiū deficit; quia non assignat nisi vñ p[ro]fessione quam moderetur. Tristitia: & tamen ois virtus moralis est media inter duas passiones, aut falso dupliciter circa eandē passionem sicut mansuetudo est medietas inter excessum & defectum ira. Quarid[em], quia ois virtus pugnat contra tristitiam impeditem patet boni rōnis directiū sui, ut patet de perseverancia. Quinid[em], quia ēm sanctos patientia est virtus ad tollendā infelicitatem & inducendam tristitiam, ubi nulla esset maiestas sequitur tristitia, sicut de facto Christus suscepit tristitiam. Tristis, inquit, est anima mea. Vnde patientia non solum est cohibitoria tristitiae excedentis, sed excusatricitatis deficiens: quod patet ex manutudine respectu ira, quia virtus que facit, & ex hoc ois virtus moralis est media inter duo extrema virtutis, & ex autoritate Greg. in Moralibus super ilud, Surrexit Iob, scilicet vestimenta sua & tōlo capite adoravit. Vbi contra nimium dolorem sensuē cōtraponit infelicitatem, & vitrumque damna, alterius cōtra secundos illud propheta, Percusisti eos, nec doluerūt, accidisti eos, & nonuerunt accipere disciplinam: & similitudinem membrorum stupidorum, quia incisa dolere non patiuntur. Ad hoc dicitur ratione sane inelecta, bona est, & ad primam obiectiōnē dicuntur, quid aliud est possit in actu virtutis, aliud est eam posse in illum actum eo modo quo virtuosus exercet.

¶ Non enim ponitur iustitia virtus vel voluntas possit velle iustum, sed ut possit eo modo quo iusti voluntas iusta. & simile est de alijs virtutibus. Et ideo oportet ponit patientiam contra tristitiam, ut homo se habeat in tristitiae virtuose, quod sine virtute moderativa tristitiam fieri nequit. Si namque indomita essent, licet homo posset, non tamen posset, ut patientes soli sunt, restitudinem in aduersis ferare.

¶ Ad secundam vero obiectiōnē, quae coincidit cum quartā, & multum habet apparentia, adeo quod videtur sufficienter respondere rationi literæ, quoniam qualibet virtus sicut moderatur timorem contrariorum suorum, ita & tristitiam corundem. Liberalitas siquidem moderatur timorem amissionis pecuniarum, & tristitiam amissarum. Similiter temperantia moderatur timores & tristitias contrarias delectabilibus secundum tactum, & sic de alijs. Verumnam respondet cum auctore, quod quia nulla alia virtus est directe moderativa tristitiae, & tristitia est passio valde impeditiva boni rationis, ideo conueniens est ponere vñam virtutem circa tristitiam directè. Ruris singule virtutes sunt circa singulas tristitias oppositas in ordine ad quoddam particula-

da, sicut illud Isa. 49. & Apoc. 21. Non esurient, neque sitiunt, & non percutient eos cœstus, neq[ue] Sol, ergo patientia non est virtus.

¶ 2 Præt. Nulla virtus in malis potest inueniri, q[uia] virtus est q[uod] bonū facit habentē; sed patientia q[uod] ēm in malis hoīb[us] inuenitur, sicut patet in anaris, q[uia] multa malā patienter tolerant, ut pecunias cōgregent, sicut illud Eccl. 5. Cunctis diebus uitæ sua comedit in tenebris, & in curis multis, & in æruginis arq[ue]; tristitia ergo patientia non est virtus.

¶ 3 Præt. Fructus à virtutibus differunt, ut supra habuit est: sed patientia ponitur inter fructus, ut patet ad Galat. 5. ergo patientia non est virtus.

SED CONTRA est, q[uod] Aug. dicit in lib. de patientia. *Virtus animi q[uia] patientia d[omi]ni, tā magnū D[omi]ni donū est, ut etiā ipsius, qui nobis cā largitur, patientia predicitur.

R E S P O N S I O N E. Dicendum, q[uia] sicut dictū est supra, *virtutes morales ordinant ad bonum iniquitū cōseruant bonū rōnis cōtra ipsas passiones. Inter alias autē passiones tristitia efficax est ad impediri bonū rōnis, sicut illud 2. ad Cor. 7. Seculi tristitia morte operat, & Eccl. 30. Multos occidit tristitia, & non est utilitas in illa. Vnde neceſſis est h[ab]ere aliquā virtutē, p[er] quā bonū rōnis conservet cōtra tristitiam, ne sicut tristitia succubat: hoc autē facit patientia. Vñ Aug. dicit in lib. de patientia, *q[uia] patientia hoīs est, quia mala aquo atio toleramus, i. fine perturbatione tristitiae, ne aīo iniquo bona deseramus, p[er] quae ad meliora gueñamus. Vñ ma-

possi in actu virtutis, aliud est eam posse in illum actum eo modo quo virtuosus exercet.

¶ Non enim ponitur iustitia virtus vel voluntas possit velle iustum, sed ut possit eo modo quo iusti voluntas iusta. & simile est de alijs virtutibus. Et ideo oportet ponit patientiam contra tristitiam, ut homo se habeat in tristitiae virtuose, quod sine virtute moderativa tristitiam fieri nequit. Si namque indomita essent, licet homo posset, non tamen posset, ut patientes soli sunt, restitudinem in aduersis ferare.

¶ Ad secundam vero obiectiōnē, quae coincidit cum quartā, & multum habet apparentia, adeo quod videtur sufficienter respondere rationi literæ, quoniam qualibet virtus sicut moderatur timorem contrariorum suorum, ita & tristitiam corundem. Liberalitas siquidem moderatur timorem amissionis pecuniarum, & tristitiam amissarum. Similiter temperantia moderatur timores & tristitias contrarias delectabilibus secundum tactum, & sic de alijs. Verumnam respondet cum auctore, quod quia nulla alia virtus est directe moderativa tristitiae, & tristitia est passio valde impeditiva boni rationis, ideo conueniens est ponere vñam virtutem circa tristitiam directè. Ruris singule virtutes sunt circa singulas tristitias oppositas in ordine ad quoddam particula-

Iare bonum rōnis. Ita autem virtus ponitur in ordine ad bonum ab solle, vñ, & vñ. vt in nullo mens a bono auertere possit, quia non quicunque, præcipue tñ p[ro]p[ri]etate. Demum cum virtus sita ponatur principiis, manifestū est patientia efficitur.

¶ AP PRIMVM ergo dicendum, q[uia] virtutes morales non remaneant sicut cōdūcti actū in patria, q[uia] habent in via, l. p[er] cōparationem ad bona plenitatem uita, q[uia] non remanebunt in patria, sed p[er] cōparationem ad finē, qui erit in patria. Sicut iustitia non erit in patria circa emptiones & uedimiones, & alia que p[ro]minent ad plenitatem uita, sed in hoc q[uod] est subduci esse Deo. Sit[ur] autē patientia in patria, non erit in sustinendo aliqua, sed in fruitione bonorum, in quo p[ro]uidentie uolebant pe[n]tendo. Vnde Augustinus in 4. de ciu. Dei, *quod in patria non erit ipsa patientia, quia necessaria non est, nisi ubi tolerantur mala: sed eternum iudicium, q[uia] quo patientiam peruenit.

AD SECUNDVM dicendum, q[uia] sicut Aug. dicit in lib. de patientia, *patientes proprie d[omi]ni, gaudent mala non committendo, ut q[uia] non ferendo committendo illis autē, qui mala sustinent ut mala faciat nec mirada, neq[ue] mirada est patientia, q[uia] nulla est, sed mirada duritia, negata patientia.

AD TERTIUM dicendum, q[uia] sicut supra dictū est, fructus sicut in iustitia importat quādē de stationē. Sunt autē operationes virtutis de cōstatib[us] in leprosis, ut dīm in 1. Eth. 2. Cōficiunt hanc ut nos virtutis ēt virtutū adiungunt significant, & ideo patientis tum ad habitū ponitur virtus, q[uia] autē ad delectationem quam habet in actu, ponit finē eius. Et præcipue quantum ad hoc, q[uia] per patientiam anima persercuratur, ne obruatur tristitia.

secundum, dicit quod virtus moralis ponitur in ea in medium rationis, figura humana omniō tristitiam ab anno iactante cum tristitia de malo sit cōstante in natura, respectu talis obiectiōnē, q[uia] ut tristitia, & plus minus, ut tristitia, q[uia] sp[irit]us. Nulla similitudine cognoscitur natura uolta a deo, q[uia] est circa tristitiam, sicut in modis diversis diu durum malitiam, ut auxiliū misericordia passionis.

¶ Ex his patet, quod quia obiectio[n]ē auctoriā. In eodem 1. artic. in responsione ad iunctum ex Martino ibidem respondebat, hanc in hoc, quod ponit patientiam ratione iustitiae actus, qui est frater, auctoriā pertinente uolēdānum, & dicit, q[uia] vocabula: fecundo, rationem. Inquit, q[uia] vocabulo patientia, ita quod est in figura cere album nigrum, aut calidum figura d[omi]ni, dum aliquos se comparantur in aliquo.

aurem & summa delectatio, non. Et hic multa inculcat. Inquit secundo, q̄ exemplum de iustitia quod remaneat in patria non respectu empionum &c. sed quo ad huc, quod esse subditum Deo, non valeret qm̄ est vna species iustitiae, cuius actus est esse subditum Deo. Nulla autem est patientia, cuius actus sit illa fructus, q̄ est i patria.

¶ Ad hac dī, q̄ nul-

la est abuso vocabu-
lorum: qm̄ cum pa-
tientia habeat p̄ proximo fine fructu-
boni, pro quo tristis-
tia futiliter dicere. ¶

A SECUNDVM sic procedi-
tur. Vf q̄ patientia sit po-
tissima virtutū. Id enim quod
est perfectum, est potissimum
in unoquoque genere: sed pa-
tientia habet opus perfectum,
vt dicitur Iacobus 1. ergo patien-
tia est potissima virtutum.

¶ 2 Pr̄. Oes virtutes ad bonū
alē ordinantur: sed hoc p̄cipue
vō pertinere ad patientiam. cf
enim Lue. 2:1. In patientia vestra
possidetis animas vestras. ergo
patientia est maxima virtutū.

¶ 3 Pr̄. Illud quod est conser-
vatorium, & causa aliorum, vō
hoc est allata ab au-
chore. Vide nō oportet singere patientia, cuius actus sit frui-
tus patris, qm̄ expressio auctor dicit in litera, qm̄ non rema-
neat secundum seipsum, sed secundum sumum suum tantum, qm̄
attribuitur patientia, sicut triumphare attributum militie.

Sicut Questionis 136. Articulum secundum.

Nar. scilicet qm̄ multa occurunt ex Martino dubia in q.
4. Primum est de comparatione iustitiae ad patientiam. contra
noe: quod ideo iustitia est perfectior patientia: quia iustitia
confititur hominē in bono: patientia autem tēratur tantum
contra impedimenta boni. Arguit q̄. scilicet. Patientia non tñ im-
pedit ea a bono retrahit, sed etiam constituit animum ī
bono principaliter, proprie, & per se. ergo. Antecedens Proba-
tur. Pr̄mo, quia patientia contritum hominē in equanimitate,
quod est bonum magnum. Secundū, quia patientia inclinat hu-
minem ad quecumque recte rationis hoc autem est bonum. ergo. Tertiū,
qua huiusmodi virtutes firmant animum in bono;
propter quod subimus pericula, sustinemus tristia &c.

Quarto arguit, qm̄ illa propositio. Omnis virtus con-
ficiens animum in bono, excellenter est virtutibz tollentibus. im-
pedimenta boni, non est viuenter vera, tum quia tollere

impedimenta magnorum bonorum est multo melius quam
confititum in parvis bonis: tum quia fortudo excellit affi-
abilitatem, eutrapelam, & veritatem, & tamen confititum

animum in bono communicationis humanae: & similiiter po-
test argui de manuferendo relisperit earundem. Hoc operatur.

¶ Secundum dubium est de comparatione fortitudinis ad pa-
tientiam, q̄ non ideo fortitudo est excellenter patientia, quia tollit majora impedimenta.

f. pericula mortis: qui patientia

firmat animum contra pericula mortis cum incubunt. Quod probatur duplicitate. Pr̄mo, quia pericula mortis sunt iter ad-
uersaria. Secundo, quia hoc dicit explicite Thomas in art. 4. q. de pa-
tientia. & hoc supposito, multiplicat tot & tanta Martinus, hinc
taec: quia fatum hoc supponit.

¶ Tertium dubium est de comparatione temperanzie ad pa-
tientiam, quod f. temperanzia est fortior patientia. Probatur.

Secundum Aris difficilis est pugnare contra clypeas, quam
contra delectationes: sed patientia contra tristinas, temper-
tia contra delectationes pugnat. ergo. Antecedens probatur,

quia cruciatus, & communiones &c. plus retrahunt à bo-
no opere, quam delectationes & promissiones. Et confir-
matur, quia omniū vulgā vox ac sententia est, qm̄ quod tū-
mor malorum in contumaciam virum cædēs exēcutā ab imple-
tione præceptorum. Concupiscentia autem, aut delectatio
carnis & ciborum &c. non excusat. Plus sunt igitur re-
tracta à bono mala contumacia, quam bona delectatio,

cuius contrarium dicit hic Th. voleme quid delectationes tā-
cias plus retrahant à bono, quam tristitia aduerſorū, qm̄ est
patientia.

¶ Quare dubium est rursus de iustitia, quod f. patientia est
perfectior quam iustitia, qm̄ est ad proximum. Probatur. Melius
est esse patientem, & carere iustitiae, quam esse iustum, & care-
re patientia. ergo. Probatuſ aſſumptu: quia patientia nō iustum,
est diſpoſitus ad iustitiam, ad manuſtudine, & oēm honesta
cōſicationē. Qui ve-

ro est iustum, & non pa-
tientis, nō est diſpo-
ſitus ad patientiam,
& custos oīum virtutū. ergo
patientia est maxima virtutū.

SED CONTRA eſt q̄ non enu-
meratur inter quatuor virtutes,
quas Gregor. * 22. Moral. &

B Aug. 1 in lib. de moribus Eccle-
ſie, vocant principales. ^{ad hoc}

R E S P O N S U M. Dicēdū, q̄ virtu-
tes ēm suā rōnē ordinant ad bo-
num. Est. n. virtus q̄ facit bonū
habentē, & opus eius bonū red-
dit, vt dī in 2. Eth. * Vñ oportet,
q̄ tanto principiorū fit virtus
& potior, qm̄o magis & direc-
tius ordinat hoīem in bonū.

D Directius autē ad bonū ordinat
patientem: sed patientia sicut iustitia est
dispositus ad om̄ē
virtutē ēm gradum
p̄severantiae. igitur.

¶ Quintum dubium
est in reſponſione ad
primum circa glo. illius.

Patientia opus
perfectum habet, nō
ſimplicer, fed i ad-
uerſorum tolera-
tione. Dupliciter liqui-
dem hoc impugnat.

Pr̄mo, Ordinē paſionum in litera ex aduerſis. f. primo tripti-
tia, inde ira, inde odio, inde iustitia, ſen in iustum nociumentum.

Nani cum ira fit appetitus vindictae, ac per hoc iniuriſ nociumenti, ira ſen quoconque medio ſen in iustum nociumentum. Secundo, ex haſ ſolutione probat excellētia pa-
tientie. Multo difficultius est recte te habere circa aduerſa in tota
vita humana, quam circa prospera: fed in aduerſis tolerandis
patientia est perfectior, vt ipse Th. dicit. ergo. Probatuſ maior,
tum quia aduerſa multo frequentius contingunt quam pro-
pera, quia in iſis prospere multa aduerſa committentur. Mi-
nor probat uſ ex ipso Thoma: tum quia habita patientia
ex aduerſis nec ira, nec odio, nec iniuriſ ſuicium facim: habita
vero iustitia, adhuc hī odio, ira, & tristitia. Habita quo-
que charitate, quantum est ex parte habitus, adhuc hī ira, &
tristitia. Habita etiam manuſtudine, adhuc habetur tristitia. Et
confirmatur, quia quicquid habet optimū perfectum, ita ut
habens iſum in nullo deficit, est perfectissimum ſimplicer:

f. patientia est hīmō, vt pater autorizat̄ Iacobus. ergo.

¶ Sextum dubium est in reſponſione ad ēm circa gl. illius, in pa-
tientia veltra poſi debitis, quod f. intelligit per remonſio-
nes aduerſatum inquietantem poſiſionem anima. Poſiſionem
importat quietum dominum. Contra, inquit Martinus, hanc ſolutionem arguit ſimilier ut prius. Si aliqua virtus, ēr
circa prospera, est perfectior patientia, ſequitur q̄ patientia
non poſiſidemt animas noſtras. Probatuſ, quia carens virtute
perfectio non habet quietum dominium ſupra animam ita.
Nulla ergo virtus est perfectior patientia.

¶ Septimum dubium est in reſponſione ad tertium circa gl. illius
dī. Greg. Patientia est radix, & custos omnium virtutū, non
directē cauſando & promouendo, fed ſolum remouendo pro-
hibens. Cōtra, inquit Martinus ibidem, volo q̄ aliquis habeat
patientiam perfectam, & notiam agendorum, & careat omni-
alia virtute.

Tunc hī, talis recte agit in materia, cuius uirtutē
non habet, ergo. Aſſumptu probatur, quia nō peccabit in ma-
teria iustitiae, niſi aut odio, aut amore, aut aliqua famili paſio-
ne: fed in huiusmodi ſemper interuenit non iuxta ariod
malum vel in fe, vel in alto. ergo. Et tandem dicit, q̄ hoc i. re-
ſpectu omnium altiarum virtutum a le habere radicatice vel
remouendo probabilis, vel effectu canfando, nulli alteri vir-
tuti morali conuenit, & ideo patientia est ceteris in ruitib. ad
vitam humanam transfigendam accommodans. Multa quoq̄
affert ad probandum excellētiam patientie, qm̄ omiuto, quo-
nam ex hac elucidatione omnia clara reddi poterit.

¶ Ad primū dubium dī, q̄ fallum est antecedens aſſumptu
ab arguente. Eodem ſequi dem modo rōndendum est hic, ſicut
superius riūm est de forciā in principio tractatus huius.

Vnde ad primā, secundā, & tertiam probationes illius di-
citur, quod patientia per le primo moderatur tristitia in con-
cupiscenti. & mediane hac moderatione conſtituit aequan-
tim, inclinat ad bonum, & firmat in bono. Arguens enim

Secunda Secundæ S. Thomæ. SS 3 debet.

**Debet probare, non quod patiens haec det aliquo modo, sed quod principalius, & immediate &c. constituit in bono, non mediante moderatione tristitie, sicut facit iustitia, & prudetia, quam veraq[ue] directe & primo constituit bonum & voluntaria ex intellectu. Quarta autem obiectio, qua ex contra illa yniuersalem, Virtus consti-
tutio, in hono nō est, bono. Et sic uter eas, qua sunt**

tuens in bono p̄stat virtute tollente impedimentum, excludit dicendo, quod est vera ceteris patibus. & rursus est verum quo ad nobilitatem substantialem: ita q̄ patientia fm sui generis rōne est ignorabilis iustitia acquisita: quāuis tollat impedimenta maioris boni, s. supernaturalis. & rursus patientia absolute ignorabilis est iustitia infusa, quia cetera ianaria & hæc iustitia constituit in bono gaudiu- tuio. Patientia autem tollit boni grāuitate impedimenta misericordie. Nec est inobviens, q̄ veritas suam generis sui condicioneē, ut sit in obliuione.

AD PRIMVM ergo dicendū, P
q̄ patientia dī h̄c opus perie-

et praeminent. Verum tamen, & si est in Europa au-
tem, & si affabilitate non oportet sollicitari: quia sunt circa de-
stationes, & non directe constituant hominem in bono, sed
ponunt medium in passionibus, sicut pacientia, & fortitudo.
¶ Ad secundum dubium dicitur, q[uod] patientia, q[uod] est specialis virtus,
non est circa pericula mortis. Et ad primam probationem negat,
q[uod] patientia, ut est virtus specialis, si circa ora aduersaria est
sunt circa aduersaria alii ab his, quae mortis sunt, circa q[uod] est pa-
tientia pars integralis fortitudinis. Et per hoc patet istud ad
secundum: quia id, q[uod] author dicit in illa risone, quā allegat arguens,
declarat ibidem in risone ad ultimum, distinguendo
de patientia a patre integrali fortitudini, & patientia speciali
virtute: prima attribuenda mala mors, secunda cetera mala.
¶ Ad tertium dubium de temperante reipetit patientia dicitur, q[uod]
si arguens bene aduertisset ordinem, qui ponitur in litera
ter impeditia boni rōnis, non dixisset ea quae dicit. Express
nam, anchor ponit plus impedit mala mortis & crucia-
tus, quae opponuntur bono corporis, quam delectabilis ēm-
tatum: & ideo proponit fortudo temperante. Vnde quod
iste obiectus de tormentis, & cruciatu[m] us, non est contra autho-
rem, nisi quis adeo crudeliter, ut pater timorem huicmodi ma-
lorum ponit ab auctoritate in primo loco, & non in ista corpu-
dem: sed quia rūdum est, non meretur audiiri. Est ergo mens
authoris, q[uod] quia bonum corporis naturaliter plus amat q[uod]
bonum externum, id est timor, & tristitia malorum corporis
maxime impedit bonū rōnis. Quia autē delectabilis ēm-
tatum naturaliter sunt nobis magis connotatae, & sensibilia,
ac percepta, quam bona extrinseca, id est cōter magis nati su-
mus impediri ab ipsis bonis, quam a bonis alijs, & corū contrarijs,
circa q[uod] est patientia. Vnde delectabilis ēm tāctum
non proponitur ab auctoritate in impediendo rōnū bonū om-
nibus aduersari, sed quibuldam, illis, i. quorum bona, q[uod] tollunt,
minus connotaturalia, sensibilia, & percepta. Vnde cum dicit
q[uod] difficultus est pugnare contra tristitiam quam contra dele-
stationes, verum est ceteris paribus: quia facilius est abjecere
voluntaria, quam nolita. Quia enim nobis initius non tangit,
non sunt in potestate nostra, sicut et q[uod]a volunt. nobis acci-
dunt. Constat autē quod tristitia de nolito, delectatio de am-
ato est & proper hanc rationem metu & tristitia excusat, &
non delectatio: quia illa, sicut de nolito, ista de volito: ac per
hoc delectatio est in potestate nostra longe plus quam tristitia,
& metus. Cum his in stat, quod delectatio carnalium magis
impedit rōnū bonum, q[uod] tristitia exteriorum bonorum, qua-
rit est ex natura delectabilium, & tristitib[us] bonorum. Quod dicit, q[uod]
per accidens ex parte hominis avari, vel aliter dispositi conti-
gerit oppositum: sed doctrina datur ēm ea quae sunt per le.
¶ Ad quartum dubium de comparatione patientiae ad iustitiam

ad proximum dicitur quod si virtutes possunt
patientia acquisita, de qua loquuntur aegri, et
Etu proximi, etiam acquisitam, negantur.
est: qm melius est esse inlustrum quam ignorare.
5. Ethic. in hoc maxime commendatur.

Etum in aduersis tolerandis, et
quibus primo proceditrisitatem
quam moderatur patientia; se-
cundò ira, quā moderator man-
fuctu: tertio odio, quod tol-
lit charitas: quarto intulit
nocumentum, quod prohibe-
iustitia. Tollerare enim principiu-
m iniquitatiūque est perfectus.
Nec tamen lequitur, si in hoc
patientia est perfectior, quod
sit perfectior simpliciter.

AD SECUNDVM dicendum q
possessio importat quietum do
minium: & ideo per patientia
dicitur homo suam animam
possidere, inquit, radicis
cuellit passiones aduerterit, q
quibus anima inquietatur.

AD TERTIVM dicendum, q
patientia dicitur esse radix & cultus
omnium uirtutum non quasi directe
eas causando, & conservando,
sed solu remouendo prohies

quia de facto loqui negandū est in fāc-
tū patientis; ut vitro impatiens casū
impatiens imis: si non oportet prie-
pictam, ut patet de his de cōtrōxes
4. Ad quantum dicitur. Quia patet a
dictū quod id quod primo obiectum con-
sum, nihil obstat. Nam nondic auctor
fare prius odium, & deinde melius
oportet mediare, ite incedere, sed
gessili mali moris in anno nō et in
est, & primo tristitia & brevi patet
stutē potest aliquis male ut hīc in seculū
bitat, & ita crebat in ostendit, ut
venire ad odium. Ad id ut, quod secundum
probandum patientis excellētia, ut pat-

intelligit; omnia non adueria, circa quae se
tenebant est falsoissimum: omnia inde
liqui virtutes, utilitas, magnitudo et
potest. Si autem per prospera inducunt qualis
libet, nihil valer consequentia infempatorum
non simplificer caters virtutibus, quae non
perfectior illis, que essent circa tales prope-
tus, ergo est perfectio caters simpliciter
et ratio eius in hoc, qua prouidetur pa-
ratus.

circumstancia aderat, cum circa impre-
cula, si fortuito. Peccat: & certe non
sola difficultate graduat, cum perinde
in 2. Ethic. q. est circa bonum, & difficile
bono, quam ex parte. Quod vero
habent illa virtutes, puma, mansuetus
non est verum, si facultatur conser-
vare. hoc est, quia habita parsit, non
admodum similitudinem, sed quantum
admodum

iustitia non impunita, & iustitia
rum. Posit enim patientia iusta patientia
habere proximum, & illi noce, neque
ritia, vel tyrannide, seu libidinis con-
sum. Quod vero contra eis de chiamate
te habitus, h[ab]it fine patientia, falso de
Charitas patientis est & probatur hoc, quoniam
prius habuit r[ati]o praefat Deum omnia
contributantib[us] & propter Apollonem
ritatis patientiam. Et hic occipi-
mentum fas ab initio falſiām Vnde
Quicquid habet pus perficit, & per de-
ficiens, et perfectissimum implorans
e[st] Deus. Illa enim maior, v[er]o

ne perfectione: habere namque opus perfectum sic ut nullo
indiget, solum Dei est. Ois enim creatura sic est perfecta, ut
alio indiget: & ideo aut Martinus corrigat maiorem, aut fa-
teatur patiens am eum esse deitatem.

¶ Ad festum dubium dicuntur, quod quies animi, seu quietia

se possestio, dupli-

citer intelligi potest.

¶ si omnia perfec-

tia: & haec non nisi

eternam beatitudinem, quae in patria

erit, praetulerit. Et de-

tali quies possestio-

ne verum est, & non

hinc quendam deficit

aliqua virtus maior

nata haberi &c. sed

talis quies possestio

non ponitur a Christo

efficiens patientem

in hac vita, sed in fu-

tura. Alio modo

intelligitur, quod si

quies in genere per-

turbabilium vel &c. si

talis quies possestio

animae ponitur effi-

cens patientem. Nec

exigit quod ipsa sit p-

erficiens virtus: quoniam

hoc est alia

virtus ipsa sit perfectio,

si sit habens ipsum, si careat illa alia, possideat suam animam

quiete in genere pertribubilium, hoc est, ut homo sit imper-

turbabilis a multis contristibus. Peccat quoque dicta obie-

ctio in hoc, quod supponit virtutes non esse connexas, cum

malitissimum esse conetur hoc de patientia, quae est virtus gra-

uita. Constat enim, omnes virtutes infusa sunt connexas: ac

per hoc non admittuntur, quod patiens careat illa virtute perfe-

tiore, cum habeat charitatem, & ceteras virtutes.

¶ Ad septimum dubium de glo. dicti Gregor. dicit, quod causas in-

compositas contineat. Nam impossibile est habere patientem

perfecte, & carere reliquis virtutibus, cum quae virtutes sunt co-

nexas: cum quia charitas semper consumat patientem, ut in-

fra paret. Admissa tria conditiones sunt. Si patientia esset sine via

alia virtute, renderet negando, quod patiens recte ageret in mate-

riis iustitia, nisi forte per accidens. Sermo autem doctrinalis

dicit esse de his, quae per se inlustrantur. & ad probacionem, quia si

non recte ageret, hoc erit ex amore, vel odio, vel aliqua pax, no-

stra, in qua interuenient ali quod non sufficeret, dicit ex nulla passio-

ne, sed ex sola electione malorum, iniunctu facies, ut iniunctus faci-

delectatus de iniunctu: & non pro aliud, ut patet ex 4. & 5. Eth.

Ad illud vero quod subdit de excellenti patientia, dicit ipius iustitia

in teoriam multo excellentius ad oes virtutes se habet: pre-

terim quia legalis iustitia ad commune bonum omnes habet, et

virtutes, omnes sunt virtus, omnes patiuntur, omnibus imperat.

¶ Super Questionis 136. Articulum tertium.

I NAR. 3. ciudem q. dubia occurunt multa ex Martino vbi

supra q. 3. Primum circa illam probacionem litera. Illud bo-

natum pp quod aliquis vult malum, est magis voluntu & amatu,

quam illud bonum cuius priuatio ingerit dolorem, quem pati-

ter toleramus. Contra: Patientia est respectu malorum simpli-

citer ineptibilium, non pp aliquod aliud magis voluntu, sed

qua deces & equanimiter tolerare, non ergo patientia semper est

proper bonum magis amatum. Et confirmatur, quia huius ge-

neris fuit patientia ipius Iob. Et nescio, inquit, quomodo hoc

patientia genus a Beato Tho. praeferimus est.

¶ Ad idem patet: ardet ad autoritatem Aug in litera, quae

est fundanum dicta propositionis, & dicit quod duplex est

patientia, quidam spontanea, & quo ad aequanimitatem, & quo

ad tolerationem: ita quod in potestate nostra est non tolera-

re mala, & perdere bonum, pro quo toleramus: & de tali loqui-

tur August. vi infraut per ly, Sponte suscipere quod cruciat.

Quidam vero est spontanea quidem quod ad aequanimitatem,

sed non quo ad tolerationem: quia velit noli oportet illa mala

par & haec fuit in Iob. & de hac non loquitur Augustinus.

¶ Secundum dubium est circa illud. Quod patientia em quod

est virtus, non potest haberi sine charitate, & grata gratia fa-

ciente. Contra hoc arguit multipliciter. Primo. Aliquis actus

patiens potest esse bonus moraliter, & non meritorius virtus est.

A n. ergo. Secundo. Possibile est quod aliquis sine gratia & cha-

ritate habeat habitum patientiae firmum & intensum ergo po-

test exire in actu sine charitate & gratia. & probat mani-

fest, quia fides potest esse & exire in actu sine charitate er-

go Tertio. Quia si aliquis habens habitum patientiae firmum &

intensum, peccet mor-

taliter, & perdat cha-

ritatem, poterit nihil

luminis sine chari-

tate exire in actu,

ut patet, sicut certi

habitum remaneant.

ergo. Quarto. Omni-

creature rationa-

lis habens actualte-

ritudinem, quo indicat

gratia esse preferre

a omnibus, bonus na-

turalibus potest per

fidem informem cu

speciali auxilio Dei,

sine charitate tamen,

haberi velle confor-

me ad ale di framē.

ergo. Assumptum pa-

ter, quia aliter volun-

tas non est libera.

Quinto. Multi geni-

tales habuerunt vir-

tem patientiae &c.

Similiter multi pro

bono sanitatis patiu-

tur incisiones &c. ergo. nec valet solutio Thomae in ratiōnib⁹

argumentorum dicens, quod bonum politice virtutis com-

menstrum in est natura humana: bonum autem gratiae est fu-

naturale. Et similiter propter sanitatem pati, procedit ex a-

more naturali, patientia vero ex amore supernaturali. Comen-

titatio, inquit, boni amati ad naturam est omnino impertinēs

ad hoc, quod propter ipsum sint equanimiter mala toleranda,

immo propria ratio huius tolerantiae est amor huius boni: sed

ad mortem sufficit cum libertate voluntatis iudicium ratio-

nis & equanimitatis cum auxilio Dei, sine charitate tamen. Contra.

Quia sequeritur quod nullus in peccato mortali existens

possit pati pro Christo: hoc est falluum, ut patet de hereticis,

qui arbitrantur obsequium se praefare Christo ergo. Ne va-

let, inquit, dicere quod in veritate non patientur pro Christo,

quia sufficiunt, quod credant le pati pro Christo.

¶ Tertium dubium est contra rationem S. Th. in litera. Nullus

eligit pati tristitiam propter se, sed eam horret in se, sed lo-

rum propter finem magis amatam &c. Ad hanc, inquit, ratio-

nem, loquendo de patientia spontanea solum quod ad aequani-

mitatem, respondeo distinguendo de fine, vel increate, & sic

hoc est dubium, de quo alibi: vel crearo, & tunc vel alio ab

opere honesto, & sic nego vel quomodo dolberet, & sic concedo

quod illi finis, puta, honestas, est magis amatam: sed quia non

est finis extrinsecus operi patientiae, ideo nihil ad propositum.

¶ Quartum dubium est contra rationem Thomae in litera. f. ¶

¶ aliquis praefat: bonum gratiae omnibus naturalibus, ex quo-

rum amissione potest dolor causari, pertinet ad charitatem, hoc

autem spectat ad patientem. ergo. Ad hanc, inquit, rationem

nego maiorem, & mino em. Dico enim quod habens fidem in-

formem cum auxilio Dei & libertate voluntatis, potest pre-

ferre Deum omnibus bonis naturalibus & multo magis si ha-

beat charitatem acquisitam, ad quam spectat diligere Deum

super omnia. Minor quoq; negata est, quia patiens pro Christo

& non semper patitur patientem omnium bonorum naturalium:

& ideo non potest concludi vniuersaliter, quod omnis patiens

praefat: Deum omnibus bonis naturalibus. Et confirmatio:

qua si patiens reperitur iustus, in uno gradu & non

in alio, ita & patiens, & reperti sunt multi, qui patienter ful-

lentur carcere &c. sed non mortem. Quare &c.

¶ Ad primum dubium d' primo in veritate, q. patientia

tempore patitur pp bonum extrinsecum magis amatum, quia

pp amorem Dei, ut in hoc patet art. Iob siquidem, & quilibet

patienter seres ineptibilis propter cœlestem patriam, ha-

bet actuum virtutis patientiae, qui est non pati, sed faciendo de

necessitate virtutem, & equanimiter & liberamente aduersa,

ut Dei voluntas implatur. Vnde Iob dixit. Sicut Dño placuit

ita factum est: sit nomen Dni benedictum. D' secundo, q. si est

patientia ponetur virtus acquisita, adhuc falseretur q. pa-

tients pp bonum magis amatum vult pati: qui aliud est dicere pp

bonum magis amatum, & aliud pp bonum extrinsecum ma-

Secunda Secunda S. Thomæ.

SS A gis

gis amatum Nec valeat argumentum, Nō vult pati propter bonum extrinsecum magis amatum, ergo non vult pati propter bonum magis amatum; quia procedit a negatione inferioris ad negationem superioris, vt si dicatur, Non est albū, ergo nō est coloratū. Ex hoc igitur q̄ aliquis inequitabilia fūsset, quia bonum est *equani-*

mīter aduerſa fūſſer
re, sequitur quod p̄-
pter bonum magis
amatū velit pati. I.

I.

p̄ bonū *equanimi-*

tatis.

Nec omīſi au-
thor pati enī hāne,

sed poſuit ipſam hīc
vleriorēm finē l. c̄

lefē patriā. Ad glo-
āū a Mariano datā

super autoritatēm
Aug. dī, q̄ volunta-

ria est, & contra Au-

gust. qm̄ Aug. loquīz
de patientia tam cō-

mendata in ſcrip-
tu. Conſtat aut̄ quod

maxime cōmendat̄
in ſcriptru patetia

Iob, quam ille à do-
ctrina Auguſtini ex-

cludit. Nec inuit Au-

gust. illū ſenū, p̄

ly. Sponte fulcipe
qd cruciat, qm̄ Aug.

vt in litera, hac pa-
tet, nos dicit ſic: fed

dicit. Sponte fulcipe
ferre qd cruciat. Ita

q̄ Aug. non ponit q̄
patiens ipone fulci-
pit cruciatum; fed q̄

iponte fulcipe ferre
cruciatum, vt ſic ipo-
tanei fulcipe non

referatur ad crucia-
tū, fed ad fūſſerem
dum cruci acum ſue-
curabilem, ſine non.

Si. n. Iob ſpōte fulce-
pi tolerare ſentabi-
lia aduerſa, q̄ nō ipo-
te fulcipe aduerſa.

¶ Ad ſecundum du-
biū dī, q̄ quicquid
ſit de veritate ante-
cedentis, conſequen-

tia non valeat, vt patet de actū fidei. Aliquis enim actū fidei

poſet eſſe bonus moraliter, & non meritior ergo fides ſecun-
dum quod eſſe virtus, poſet haberi ſine charitate. Nihil, inquā,

valent huiusmodi confeſſio-ia. Scat enim q̄ aliquis in pecca-
to mortali credit Deum trinum & vnum & c q̄ oportet &c.

mortaliter & tñ carebit fide vt eſſe virtus. Et quia de patientia
in litera dī, q̄, ſm̄ quod eſſe virtus, non poſet haberi ſin gra-
& charitate: ideo confeſſio nihil valeat.

An aut̄ patientia
poſit eſſe informis ſicut fides, non determino nunc, fed poſt
inquiretur. Sat eſſe propoſito, quod confeſſio non valeat.

¶ Ad tertium dicitur, quod antecedens eſſe impoſible, loquē
de patientia vt eſſe virtus. & ad probationem de fide dī, q̄

fides informis non eſſe ſimiliter virtus, vt patet ex ſuperius di-
tis ab authore. & per hoc patet ſoluto tertij. I. quod poſt la-
ſum in mortale peccatum, dum quis eſſe ſine charitate, non po-
teſt exire in actū patientia vt eſſe virtus.

¶ Ad quartum negatū afflūptum: qm̄ præferre in veritate eſſe
lefē patriam omnib̄ non poſet eſſe creatura rationalis ſine cha-
ritate. Nec poſtere aſſequi. ergo voluntas nō eſſe libera: fed
bene conſequit. ergo eſſe impotens ad celſitudinem tanti actū,

qm̄ eſſe actū, proprius charitatis, ac p̄ hoc ſupernaturalis. Po-
ſet forte & alteri dici, diſtinguenda quod præferre celeſtē pa-
triam omnib̄. coniungit diſpliciter. Vno modo, quo ad ſubtan-
tiam actū: alio modo virtuofe, & quod licet creatura rationa-
lis p̄ ſit primam ex fide informi & ſpeciali auxilio Dei, non
poſt tñ ſin ſine charitate ſola. Prima ratiō in ſolida eſt qua ip-
ſo facto quod quis in veritate præfert Deum, vt principem pa-
tria celeſtē omnib̄ in ſua voluntate, iam in charitate eſt: cū

SED CONTRA eſt quod dici-
tur in Pſal. 61. Ab ipſo ſcilit
Deo patientia mea.

RESPON. Dicēdum, q̄ ſicut
Aug. dicit in lib. de patientia, *
Via desideriorū facit toleratiā
laborum, & dolorum: & nemo
niſi pro eo qd delectat, ſponte
iufcīt ferre qd cruciat, & hui-
rō eſt, quia tristitia & dolorem,
ſed in le, abhorret animus. Vn
nunq̄ eligeret cā pati pp fe, ſed
ſolū propter finē. ergo vñ q̄ il
lud bonū, pp quod aliquis vult
pati mala, ſit magis volutum &
amatū, q̄ illud bonū, cuius pri-
uatio ingrat dolorē: quē pati
toleramus. Quod aut̄ alijs
preferat bonum gratiē oīb. na-
turalib. bonis, ex quorum ami-
ſione pōt dolor cauſari, p̄tinet
ad charitatē, quē diligit Deum
ſuper oīa. Vnde manifestū eſt, H
q̄ patientia, ſcdm quod eſt uit
tus, à charitate cauſatur, ſcdm
illud. ad Corinth. 1. Charitas
patients eſt. Manifestū eſt aut̄ q̄
charitas nō pōt haberi, niſi per
gratiā, ſecundū illud ad Ro. 5.
Charitas Dei diuſſa eſt in cor
dibus noſtri per Spiritum ſan-
ctum, qui dat̄ eſt nobis. Vnde
patientia non po-
teſt haberi ſine auxilio gratiē.

AD PRIMVM ergo dicēdū, q̄
in natura humana, ſi eſſet inte-
gra, preualceret inclinatio rōnis:
fed in natura corrupta preualet
inclinatio cōcupiſcentiē, q̄ in

ad inclinatio rōnis.

AD QVARTVM ſic procedit
Vñ q̄ patientia ſit pars for-
titudinis. Idem enim nō eſt
pars uili ipsius: ſed patientia
detur idem eſſe fortitudini, q̄
ſicut ſupra dīcum el., * pro-
prius actus fortitudinis eſt iſſi-

sione: qm̄ deſtruit fundamenta theologie, & deſtruit
ſpirituall. Bonū ſolū ergiſt ex cā integra, niſi
defectū. Cū. n. hīc ſi apparet, & defec-
tū eſſe actū virtutis patientia, ac p̄ hoc ſolū ergiſt
eſſe actū virtutis patientia.

¶ Ad tertium dubium patet in dī-
patientia qualibet, ſi eſſe virtus, refuta di-
ſi crea u, qui eſt fructu ſerme p̄a. Nec
vñ horum eſt extra proprie-
tatem, q̄ ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &
cū dī ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &
cū dī ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &
cū dī ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &
cū dī ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &
cū dī ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &
cū dī ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &
cū dī ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

F charitas nō aliud ſit quam amor Dei ſit
Nec villa charitas acquifita ad hanc adiu-
tū ſufficit: fed ad aliquem aliud, quem aliud
qui in veritate ad iſo deficiet, vel quā eſt
tali occulo, vel quā eſt reſpectu Dei.

hoīe dominatur. Et iō pronos
eſt homo ad sustinendum ma-
la in quib. concipientia de-
ſtūrū preſentialiter, q̄ tolere-
ma propter bona futura, que
in rationem appetunt: quod
tñ pertinet ad veram patientiā.

G AD SECUNDUM dicendum, q̄
bonū politice virtutis cō-
ſeruat ſit natura humana:
ideo abiq; auxilio gratiā gran-
ſientis poſet voluſtas huma-
na in illud tēdere, licet nō ab
que auxilio gratiā Dei. Sed bo-
nū gratiā eſt ſupernaturalis, ve-
de in illud non poſet tender
homo per virtutem ſuę natu-
rā, & ideo non eſt ſimilis ratio.

H AD TERTIVM dicendum, q̄
tolerantia etiam malorum, que
qui ſuſtinet propter corporis
ſanitatem, procedit ex amore
quo homo naturaliter dilig-
ſuam carnē: & ideo non eſt
milis ratio de patientia, q̄ pro-
cedit ex amore ſupernaturali,
ad eſt amore ſupernaturali.

I ARTICVLVS III.

Vñ patientia ſit pars for-
titudinis.

K A D QVARTVM ſic procedit
Vñ q̄ patientia ſit pars for-
titudinis. Idem enim nō eſt
pars uili ipsius: ſed patientia
detur idem eſſe fortitudini, q̄
ſicut ſupra dīcum el., * pro-
prius actus fortitudinis eſt iſſi-

sione: qm̄ deſtruit fundamenta theologie, & deſtruit
ſpirituall. Bonū ſolū ergiſt ex cā integra, niſi
defectū. Cū. n. hīc ſi apparet, & defec-
tū eſſe actū virtutis patientia, ac p̄ hoc ſolū ergiſt
eſſe actū virtutis patientia.

¶ Ad tertium dubium patet in dī-
patientia qualibet, ſi eſſe virtus, refuta di-
ſi crea u, qui eſt fructu ſerme p̄a. Nec
vñ horum eſt extra proprie-
tatem, q̄ ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

¶ Ad quartū dubium, po-
tius ſolū ergiſt ſuper omnia Dei fine charitate, &

tra tristitias, q̄ in periculis mortis interuenérunt, ita q̄ actus eius est, & supererat timoribus & tristitij talium malorum immobilitatem perfiserit, quod est plus, quam supererat timores, & plus quam supererare tristitias. Et hoc intendit author, dicens quod ad fortitudinem spectat non deficere propter tristitias, &c. Cū

hoc tamē ita, cōparado ita pāsiōnes , scilicet timorem , & tristiam respecte periculorū mortis , quid moris si principalior māteria fortitudinis , q̄ tristitia : quia timor est respecte huicmodi periculorum , vt habent rationem ardui : tristitia autem non , quoniam h̄c est conceputibilis pāsio iracibili . Vnde fortitudo per seipsum firmat contraria timorem , & permanum fūia, hoc est, patientiam partem integralem firmat cōtra tristias . Et cum dicitur , Plus est supererare præfertia , quām futura timere , respondetur , p̄ verum est sub cādere ratione . sed non est sic comparando tristiam præsen tūm p̄cīsē , & timorem periculorum mortis p̄cīsē , quia timor respicit illa sub rāne ardui , tristitia autem respicit illa ab solē . Et sic non sunt cetera paria . Run-
tis litias , quae ab alijs inferuntur . Et iterum ad temperantiam pertinet refrānare huiusmodi tristias , sicut & delectationes contrariae . Ad patientiam autē pertinet , vt propter huiusmodi tristias , quantæcumque sint , homo non recedat a bono virtutis . AD TERTIUM dicendum , q̄ patientia potest quantum ad aliquid sui ponit pars integralis fortitudinis , de qua parte obiectio procedit , prout scilicet aliquis patienter sustinet mala , que pertinent ad pericula mortis . Nec est contra rationem patientiae , q̄ aliquis quando opus fuerit , inflati in eum , qui mala facit , quia vt Chrys. dicit super illud Matth . * Vade Satana: In iniurijs proprijs patientem esse laudabile est: iniurias autem Dei patienter sustiner , enim est impium . Et Au ḡ. dicit in quadam epistola contra Marcellinum , q̄d præcepta patientiae non contrariantur bono Reipublice , pro quo conseruando cōtra inimicos pugnat . Secundum verō , quid patientia se habet circa quæcumque alia mala , adiungitur fortitudini , vt virtus secundaria principali .

ARTICVLVS V.

Vtrum patientia sit idem quod longanimitas..

AD QVINTVM sic procedit. Videatur, quod patientia sit idem quod longanimitas. Dicit enim Aug. in lib. de patientia, * quod patientia Dei praedicatur non in hoc, quod aliquid malum patiatur, sed in hoc, quod expectat malos, ut concubantur. Unde Eccles. 5. dicitur. Altissimus patiens redditor est. ergo videatur, quod patientia sit idem quod longanimitas.

Pract. Idem non est oppositū duobus: sed impatientia opponere proper timores. Vtquid si quidem risio data habet hic locum, & q̄ non fugere excellit proper arduitatem, qua est in obiecto: & quod fortitudinis actus non est tantummodo proper timores non fugere, sed non fugere proper timores, & tristitia, & quemque sint annexa damnū. Nec est verum, q̄ non fugere ordinatur ad tolerandam praetentiam mala, sed virumque ordinatur ad principalem fortitudinem actum, qua est immobilitas persistere, non obstantibus timoribus, & tristitia. Quod autem iste addit, quod si distinguatur de patientia, ut dictum est ex auctore in responsione ad tertium, habetur vnum intentus, scilicet, quod patientia extedit se ad omnia aduersa, fallitum est, nisi sumatur patientia pro voce, qui nec patientia virtus extendit se ad omnia, nec patientia pars virtutis extendit se ad omnia.

F *Ad ea verò, quod obiecitum dico, dicens dicatur, quod virum tuum dico, ut com contra primum de patientia pugnare cedens, quod paucis diebus fuisse, quod futurum pro Christo martyrum.*

G *tur longanimitati, per quam ad quis moram expectat: et enim aliquis impatiens moræ, sicut alius rum malorū ergo videunt, potest patientia sit idem longanimitas.*

H *¶ 3. Præt. Sicut tēpus et gaudium circunstātia malorum, que sufficiunt, ita et locus: sed ex parte loci non sumitur: aliqua virtus, quæ distinguitur a patiencia, ergo similiter, nec longanimitas, sed limitur ex parte temporis, in quantum scilicet aliquis diu expedit, distinguitur a patientia.*

SED CONTRA illi, si superlud ad Rom. 2. An diuinatio-
tatis eius, & patientie, & legi-
mitatis contemni, dicit gloriam.
Videtur longanimitas à patiente
differre: quia qui infirmatur in
gis, quam proposito delinqüe,
tulstentari per longanimitatem
dicuntur. Qui verò per inaccu-
te exultant in delitibus suis, &
patienter dicendi sunt.

RESPON. Dicendum, quod sicut magnanimitas dicitur, per quam habet aliquis animum tendente in magna, ita etiam longanimitas dicitur, per quam aliquis habet animum tendentem in aliquo quod in longinquum distat, ideo sicut magnanimitas mes-

dē, quia patientia sicut & fonte
do suffinere aliqua mala proponit
aliquid bonū. Quod sit ex pos-
tū pinquo expectetur, facilius est pro-
sincerū; si aut in longinquū ex-
ratur, difficulter est expectare. M
la aut in praesenti suffinere diffi-
cilius est. Secūdū, quia hoc ipsū
quod a differēt, non possunt scire.

Clio a magnanimitate clara est, magnitudine
enim in qualibet virtute, pariterque in magni-
tudine spem magnorum, ut mater ad ipsius
tur. Eadem fuit adulera, fuit penitentia
mitas, & patientia ergo. Respondebat
eadem adequate secundo, quod non
eretur ab viritate virtus, quia in magni-
tudine, & patientia vera abolitur, & in
triangulo. Falsum quoque est quod dicit
bona de filiis acutis, id est, non effici-
crica, & labores, quoniam ad bona vel
non sufficienter natura inclinatur ad
vel quae passiones ad illa agent modicam.

suo de spe magorum Quod demum dicitur, quod eadem est virtus boni & mali oppositi, gratis non conceditur. Sed hoc obstante, superius oftenim est rationabiliter ponit patrem vituum gratiam respectu malorum in ordine ad patrem & letem.

Circarelibet dubit. An patiemta distinguatur in forma, & informem, secundum est, & cum virtus, immo, & habens quilibet, corruptus ex hoc ipso, quod rō formalis tenet, seu materialis, & rādium quidam rō formalis falatur in eo, & patet de scieria, que perdidit medio de perditur, & quidam meum applicatus habens scientia est & si mutuerit in habitibus ovis, fides rādiū in aliquo est, quandovis credit omnia renelata a Deo Eccliesi Chianis, ita q statim, q quis aliquis pertinaciter cederet, quād tamen qui oppositū determinaverit Eccliesi, habens infinita fidem tam perdit, quo advidendum an aliqua virtus possit esse informis, spectacum est, an ea formalis rō, q attingit obiectum, ita ut habeat sine charitate. Si em pō sine charitate fauatur, non potest esse informis. Si non pōt fauari sine charitate, rō ratio, non pot est informis. Propter hoc n. fides pot est specialis virtus, esse virtutem gratia, non potest, sed ex superiori dicitur. Quantū aut ab auctore conceperit, qui poluit patiemtam, ut est specialis virtus, esse virtutem gratia, non potest esse informis, prudēcia autē nō, ut patet ex superiori dicitur. Quantū aut ab auctore conceperit, qui poluit patiemtam, ut est specialis virtus, esse virtutem gratia, non potest esse informis, prudēcia autē nō, ut patet ex superiori dicitur. Sed hoc ipsum, q aliquis ex superbia peccat, impotabile videtur: & ideo per patientem tolerantiam aduersorum proper supernaturalia bona. Hoc autem non potest esse informe, cum sine charitate esse nequeat, vt in litera probatur. Vnde virtus patiemta sic est charitas, quod aut non est, aut est cum charitate. Et propter hoc Apolos us posuit primogenitam charitatem patiemtam. Sed occurrit hoc in loco dubium maius contra doctorem, quia ex hoc ipso, q ad patiemtam, fin quod ad ipsam spectat omnino solerat proper bonum supernaturale, lequitur quod ad ipsam spectet euām suffire amissione viri, quae est summum bonum naturale. Et si hoc concedatur, ergo non est virtus admodum fortitudini, sed excedens portus ipsam.

Tad hoc dicitur, quod auctor loquitur in hoc articulo de patiemta communione, hoc est, ut comprehendat patiemtam propriam virtutem, & patiemtam partem fortitudinis infusa. Sic enim accepta patiemta, ad omnia aduersaria excedit pro future patiebo bono toleranda. Nec obstat, quod dicat, Patiemta fin quod est virtus, quia per hoc non lolum intelligit, quod sic simpliciter virtus, sed q attingit ad per actionem virtutis similius, para liquide h̄c fin quod ad propositum. Et hoc fin invenitur in patiemta parte integrali fortitudinis infusa, & adiungit universaliter patiemta fortitudini, vel quasi pars integrata.

A. Iis, vel ut pars potentialis, quia sequanimis tristitia secundario concurrens ad immobilitatem persistens in ardore, ad quae directe tendit fortitudine: q̄ tristitia est circa mala non ut ardua, sed absolute, cum sit passio concepticibilis, & ad seruendum fortitudini astumatur. Si propterea dato, q̄ excederet fortitudinem quo ad numerum malorum, excederetur in fortitudine quo ad excellentiam & difficultatem obiectum est circa maxima mala sub ratione ardua. Patiemta autem, ut sapientia dictum est, vertatur circa mala absolute, non ut ardua, quia est in concepticibili.

B. QVAESTIO CXXXVII.

De perseverantia, in quatuor articolos divisâ.

D. EINDE considerandum est de perseverantia, & fortitudinibus.

CIRCA perseverantiam autem queruntur quatuor.

Primo, Virtus perseverantia, sit virtus.

Secundo, Virtus sit pars fortitudinis.

Tertio, Quomodo se habet ad constantiam.

Quarto, Virtus indigent auxilio gratiae.

C. ARTICVLVS PRIMVS.

Virtus perseverantia sit virtus.

A. D PRIMVM sic procedit.

Vt, q̄ perseverantia non sit virtus, quia ut Philosop. dicit in 7. Ethic. continet est potior quam perseverantia: sed continet non est virtus, ut dicitur in 4. Ethic. Ergo perseverantia non est virtus.

B. Prat. Virtus est qua recte vivitur, sicut Aug. in li. de li. arbit. sed sicut ipse dicit in li. de pietate, nullus potest dici perseverantia haber equidam vivit, nisi perseveret usque ad mortem: ergo perseverantia non est virtus.

C. Prat. Immobiliter persistere in opere virtutis requiritur ad omnem virtutem, ut patet in 2. Eth. q̄ sed hoc pertinet ad rationem perseverantiae: dicit enim Tullius in sua Rhet. q̄ quod perseverantia est in ratione bene considerata

Arguit siquidē continua ratione hanc rationem duplicitatem. Primo, quia sequiturur q̄ in quamlibet circuflantiam, quod potest affere difficultatem in opere, ponenda est vna specialis virtus, ut ponatur perseverantia. Probatur sequitur, sed maiore S. Tho. subsumendo. Sed ex circumstantijs

loci, modi agendi, finis, personæ, in omni virtute est difficultas rati difficultatisboni. Nam difficultus est continuere ira cum patiencipus est homo in publico, quam in priuato: & cum a seruo, quam si a domino, vel doctore. Est simliter difficultus exercere iustitiam contra potenterem, quam contra pauperem, & tempore quo eges alius auxilio, quam pro repte, quo non eges illo. Secundo, Sicut specialis difficultas ex diuturnitate operis accidit, ita ex frequente repetitione operis, ut patet in ieiuno quadragesima, & in quotidiana persolutione officij diuinis, & prelatum in choro. Et tamen Beatus Tho. non ponit aliquam speciem virtutum proper difficultatem ex frequente repetitione operis: ergo.

Secundum dubium est circa conclusionem principalem. I. Perseverantia est specialis virtus. Contra, inquit, Perseverantia non est aliud quam virtus perseverans, accepido virtutem cōter ad actum, & ad habitum. Probatur, tum quia iustitia, & sic de aliis, inclinat ad eliciendū exequendum, & continuandum, quandam recta ratio dicitur. Non ergo est necessaria alia virtus proper diuturnitatem. Antecedens probatur ex Artib. Eth. ponente conditiones virtutes ex parte operantis, scilicet quod operari sciens, & eligens, & proper hoc limititer, & immobiliter,

*Intra art. 2.
cor. & ad 1.
& 2. q. 138.
art. 1. cor. &
3. diff. 3; 3. q.
3. art. 3. q. 1.
ad 4. & q. 4.
ad 1.
Lib. 7. cap. 7.
circum med.
Lib. 5. circ.
in tom.
Lib. 1. de li.
arb. cap. 19.
to. 1.
Aug. lib. de
bono perse
verantia, ca.
t. o. 7.
Lib. 2. cap.
4. tom. c.
Lib. 2. de in
ventione in
fol. 3. ante fi
nem libri*